

Foundations of Halacha Series IV Part I - The Sources for Kashering

1. ספר במדבר פרק לא
כאויאמר אלעזר הכהן אל-אנשי הצבא
הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר-צוה
יהוה את-משה: כבאך את-הזהב ואת-הכסף
את-הנחשת את-הברזל את-הבדיל
ואת-העפרת: כגלדך אשר-יבא באש
תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא וכל
אשר לא-יבא באש תעבירו במים:
1. ספר במדבר פרק לא
כל דבר אשר יבא באש לצל בו
כלום: תעבירו באש. כדרך תשמישו הגעלתו, מה
שתשמישו על ידי חמין יגעילנו חמין, ומה שתשמישו על
ידי לל, כגון השפוד והאסכלה, ילצנו צאור: אך צמי
נדה יתחטא. לפי פשוטו, חטוי זה לטהרו מטומאת מת,
ע אמר להם, לריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור,
וחטוי לטהר מן הטומאה. ורבותינו דרשו מכאן, שאף
להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות, ומי
נדה הכתובין כאן דרשו, מים הראויים לטבול בהם נדה,
וכמה הם ארבעים סאה: וכל אשר לא יבא באש כל
דבר שאין תשמישו על ידי האור, כגון כוסות וללוחיות,
שתשמישן צלון ולא צלעו איסור: תעבירו צמים.
מטבילו ודיו, ודוקא כלי מתכות:

2. עבודה זרה דף עה.ב

ת"ר: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן - מטבילין והן טהורין
דברים שנשתמש בהן ע"י צונן, כגון כוסות וקתונות וצלוחיות - מדיחין ומטבילין והם טהורין
דברים שנשתמש בהן ע"י חמין, כגון היורות הקומקמוסין ומחמי חמין - מגעילין ומטבילין והן
טהורין. דברים שנשתמש בהן ע"י האור, כגון השפודין והאסכלאות - מלבנן ומטבילין והן
טהורין. וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושללא יגעיל ושללא ילבן - תני חדא: אסור, ותניא
אידך: מותר! ל"ק: הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - אסור, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם
מותר. ולמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר, גיעולי עובדי כוכבים דאמר רחמנא היכי -
משכחת לה? אמר רב חייא בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה
בת יומא, דלאו נותן טעם לפגם הוא. מכאן ואילך לישתרי! גזירה קדירה שאינה בת יומא
משום קדירה בת יומא. ואידך? קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה.

3. שבת דף לט.א

תוספות
לפירוש רש"י דמפרש דעירו ככלי שני אתי
שפיר הכא דאין שורין אותו בכלי ראשון אבל
מדיחין אותו מכלי ראשון דרך עירו אבל לפר"ת
דמפרש דעירו הוי ככלי ראשון ע"כ מדיחין אותו
מכלי שני קאמר ואם כן מאי איריא מדיחין אפילו
שורין נמי ואומר ר"י דאפילו בכלי שני אין שורין
דכוהיל דחמין מיחזי כמצל וכל דנקט מדיחין
לאשמעינן דאפילו דחם הויא גמר מלאכה צמנית
הישן וקוליים האיסופנין:

כל שבא בחמין מלפני השבת - שורין אותו
בחמין בשבת, וכל שלא בא בחמין מלפני השבת
מדיחין אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליחה ישן -
וקוליים האיסופנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן.

Kashering Different Materials

4. פסחים דף ל"א.ב
אמר רב: קדירות
בפסח ישברו. ואמאי? לשהינהו אחר הפסח,
וליעבד בהו שלא במינו! - גזירה דילמא אתו
למיעבד בהו במינו. ושמואל אמר: לא ישברו,
אבל משחי להו לאחר זמנו, ועביד בהו בין במינו
בין שלא במינו. ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר
שמואל להנהו דמוזבני כנדי: אשוו זביני אכנדיכי,
ואי לא - דרשינא לכו כרבי שמעון. - ולידרוש להו,
דהא שמואל כרבי שמעון סבירא ליה! - אתריה
דרב הוה.

אמר רב קדירות צפסח ישברו

- רב לטעמיה, דאמר: חמץ אף לאחר זמנו אסור
בהנאה כר' יהודה, ואית ליה צמשהו, וקסבר נותן
טעם לפגם - אסור, ולית הלכתא כוותיה מתרי
טעמי, חדא: דאוקי רבא הלכתא דתערוצת לאחר זמנו
מותר כר' שמעון, והאי פחות מתערוצת הוא, ועוד:
דקיימא לן נותן טעם לפגם מותר, וזה משעברו עליו
ימי הפסח - הופג טעמו צדופני הכלי וליעצד צכו
שלא צמינו - דכא מודי רב לעיל דחמץ שלא צמנו
שלא צמינו צמשהו מותר, והאי משכו חשיב להו.

b. ההוא תנורא דטחו ביה טיחיא, אסרה רבא בר אהילאי למיכליה לריפתא אפילו במילחא לעולם, דילמא אתי למיכליה בכותחא. מיתבי: אין לשין את העיסה בחלב, ואם לש - כל הפת כולה אסורה, מפני הרגל עבירה. כיוצא בו אין טשין את התנור באליה, ואם טש - כל הפת כולה אסורה, עד שיסיק את התנור. הא הוסק התנור - מיהא שרי, תיובתא דרבא בר אהילאי! תיובתא. אמר ליה רבינא לרב אשי: וכי מאחר דאיתותב רבא בר אהילאי, אמאי קאמר רב קדירות בפסח ישברו? - אמר ליה: התם - תנור של מתכת, הכא בקדירה של חרס. ואיבעית אימא: הא והא בשל חרס, זה - הסיקן מבפנים, וזה - הסיקן מבחוץ. וכי תימא הכי נמי ליעבד ליה הסקה מבפנים - חיים עליה משום דפקעה. הלכך, האי בוכיא - הסיקו מבחוץ הוא, ואסור. ואי מלייה גומרי - שפיר דמי.

c. אמר ליה רבינא לרב אשי: הני סביני בפסחא היכי עבדינן להו? אמר ליה: לדידי חדתא קא עבדינן. - אמר ליה: תינח מר דאפשר ליה, דלא אפשר ליה מאי? - אמר ליה: אנא בעין חדתא קאמינא קתייהו בטינא, ופרזלייהו בנורא, והדר מעיילנא לקתייהו ברותחין. והלכתא: אידי ואידי ברותחין, ובכלי ראשון.

d. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: עין פרור מגעילו ברותחין ובכלי ראשון. קסבר: כבולעו כך פולטו. בעו מיניה מאמימר: הני מאני דקוניא מהו לאישתמושי בהו בפסחא? ירוקא לא תיבעי לך - דודאי אסירי. כי תיבעי לך - אוכמי וחיורי מאי? והיכא דאית בהו קרטופני - לא תיבעי לך, דודאי אסירי. כי תיבעי לך - דשיעי מאי? אמר ליה: חזינא להו דמידייתי, אלמא בלעי ואסירי. והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם ומאי שנא לענין יין נסך, דדריש מרימר: מאני דקוניא, בין אוכמא בין חיורי ובין ירוקי - שרי. וכי תימא: יין נסך - דרבנן, חמין - דאורייתא. כל דתקון רבנן - כעין דאורייתא תקון. אמר ליה: זה תשמישו על ידי חמין, וזה תשמישו על ידי צונן, אמר רבא בר אבא אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל: כל הכלים שנשתמשו בהן חמין בצונן - משתמש בהן מצה, חוץ מן בית שאור, הואיל שחמוצו קשה. אמר רב אשי: ובית חרוסת כבית שאור שחמוצו קשה דמי.

כנדי - קדרות לאחר הפסח אשוו זצנייכו - אל תעלו דמיכן יותר משויין. כר' שמעון - דמותרות הקדרות הישנות לאחר הפסח. כר' שמעון סבירא ליה - כדאמרן לעיל. דטחו ציה טיחיא - שומן נתנו בו בקרקעיתו, ונותן טעם בלחם לעולם - אפילו חזר והוסק. אפילו צמילחא - להכי נקט אפילו צמילחא, שאין דרך לאכול פת בלא מלח או ליפתן. טשין - לשון טת. מאחר דאיתותב רבא בר אהילאי - ושמעינן דהיסק מועיל לכלי חרס, קדירות בפסח אמאי ישברו יסיקס ויתלצנו. אמר ליה - רב מוקיס ליה להכחא דקתני עד שיוסק, דמשמע הא הוסק שרי - צתנור של מתכת, אצל של חרס - התורה בעידה עליו שאינו יולא מידי דופיו לעולם חיים עלייכו - ואי שרית ליה על ידי היסק פנים - מורה היתירא, וסמך אהיסק צחון. צוכיא - כלי שחא מרעפים, שקורין טיילי"ש (רעפים), ואופין ומטגנין בו ככה. לדידי חדתא עבדא - לזרכי עושין סביני חדשים למר אפשר ליה - שהרי עשיר חתה קתייהו צטינא - להגן עליהם שלא ישרפם האור והלכתא - לא לריך לאותצניכו בנורא, אלא פרזלייהו כי קתייהו - נמי, סגי להו צהגעלה צרותחין. עץ פרור - שמגיסין בו הקדרה. כבולעו כך פולטו - כבולעו מתוך כלי ראשון, כך פולטו בכלי ראשון. קונייא - פלומי"ר (מלופה צשכצת עופרת) צלעז, ושל חרס הוא וטוח צאצר ירוקי - עשוין מקרקע שחופרים ממנה לריף, אלור"ס (אלוס) צלעז, וכו"ל עז וצולע לעולם. הכי גרסינן: ירוקי לא תיבעי לך דודאי אסירי דמלרפי וצלעז, דמלרפי - לריף. קרטופני - צקעים. כי תיבעי לך דשיעי - שכן חלקים דמידייתי - פולטין המשקין מדופן החילון, וצלעז טרשטדט"ש (מוליא נזלים, מפעפע), וכיון דמידייתי - ודאי צלעי, וכו"ל וצלעי - שוב אינן פולטין, שהתורה בעידה על כלי חרס, שכיון שצלע - אינו יולא מידי דופיו לעולם, שהרי בכלי עץ ומתכות כתב לך ישטף תעצירו צאש, ומורק ושוטף, אצל בכלי חרס - ישצר חמץ - תשמישו על ידי חמין כל השנה, אצל יין נסך - לא נשתמש בו אלא לוגן. צית חרוסת - כלי שנותנין בו חומץ, וכל דבר שיש לו קיכווי, ורגילין ליתן בו קמח ועשוי לטבל בו צשר כל ימות השנה, והקמח מתחמץ מחמת הקיכווי, ולשון חרוסת - קיכווי, אייגורו"ש (ל"ל אייגור"ס) תצלין חריף) צלעז. צית שאור - כלי שהאשה שורה ומנחת בו את השאור, ונותנתו צעיסה, ופעמים שהוא שוכה שם צלילה. אגני - עריצות, מיי"ץ (מקום שדורכים ענבים).